

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

se applicare & movere, etiam constat: Tum quia homo in inchoatione alicujus negotii & intentione alicujus finis particularis, potest peccare: Tum etiam quia talis intentio potest habere connexionem cum aliis actibus antecedentibus, & ad idem negotium pertinentibus, ex quibus homo potest se applicare ad illam: Ergo non oportet quod in omni primo actu, & inchoatione cujuscumque negotii, incipiat praeesse ex inchoatione Dei, sicut in primo actu totius vitae; sed potest etiam ex aliis principiis inchoare, puta ex suggestione Dæmonis, aut impulsu appetitus sensitivi, & hujusmodi: & tunc primus ille actus voluntatis, quem de novo habet circa finem illum, supponit aliquem alium voluntatis affectum, puta boni proprii, boni delectabilis, aut hujusmodi, ex quo voluntas applicat intellectum, non ut inquirat & consulat, sed ut judicet talem finem esse hunc & nunc bonum & convenientem, sicque seipsam ad illum movet.

Ex his patet solutio ad rationem dubitandi merito propositam. Dicimus enim voluntatem specialiter applicari à Deo, non solum ad primum actum totius vitae, sed etiam in cujuslibet negotii nova simpliciter inceptio, & in ea cuiquam posse peccare: in inceptioe verò non simpliciter prima, sed supponente aliquem actum ad illud negotium pertinentem, non inchoare speciali illa applicatione Dei, sed posse seipsam activè applicare ex illo actu præsupposito, formaliter aut virtualiter permanente; & sic in inceptioe alicujus negotii, & intentione alicujus finis particularis, posse esse peccatum.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obijes primò contra primam partem conclusionis: Voluntas se movet in omni operatione libera: Sed prima volitio, non solum in quolibet negotio, sed etiam inchoatione usus rationis, potest esse libera, saltem quoad exercitium: Ergo ad illam voluntas se potest movere. Minor patet: Tum quia voluntas eam potest elicere & non elicere: Tum etiam quia potest esse meritoria, & de facto meritoria fuit in Angelis, & in Christo, ut vidimus in tractatu de Angelis. Major autem inde probatur, quòd hæc sit differentia inter actus necessarios & liberos, quòd in illis voluntas non se movet, sed movetur ab Authore naturæ, secus verò in istis, ut præcedenti tractatu ostensum est.

Respondeo, distinguendo Majorem: In omni operatione libera voluntas se movet, largè & improprie, producendo actum tendentem in finem, concedo Majorem: stricte & proprie, & sequè applicando ad agendum, nego Majorem. Solutio patet ex dictis in secundo notabilibus: plus enim requiritur ut voluntas se moveat inchoatione illa stricta & rigorosa, de qua agimus præsentem, quam ut liberè operetur; quia ut liberè operetur, sufficit quòd ejus actus reguletur per judicium indifferens; ut verò se moveat specialiter, necesse est ut illud judicium sit ex aliquo alio priori motu, quo intellectus applicetur ad consiliandum & judicandum: quare cum ad primum voluntatis actum non possit supponi judicium indifferens, quòd sit ex alio ejus affectu, sed tale judicium debet esse

A specialiter à Deo applicante intellectum, stat quòd in tali actu voluntas possit esse libera, si præsupponatur in intellectu judicium indifferens, & tamen non se moveat, sed specialiter moveatur à Deo. Unde ad probationem Majoris dico, operationes liberas in hoc distingui à necessariis, quòd voluntas in illis se movet per modum principii elicitivi, quatenus scilicet illas elicit ex cognitione finis, sub ratione finis; non autem in necessariis, quia in illis non operatur ex cognitione finis formaliter: quòd autem voluntas se moveat in ratione principii applicantis se ad operationem (quòd est movere se quoad exercitium) non est differentia actus liberi à necessario, sed actus liberi perfecti tendentis in media, ab actu libero tendente in finem: nam cum prior supponat alium actum voluntatis, scilicet volitionem finis, bene potest intelligi quòd voluntas ex intentione finis seipsam applicet ad ea quæ sunt ad finem.

Obijes secundò: Deus non alio modo movet voluntatem ad primam volitionem finis, quàm ad electionem mediorum: Sed ad electionem mediorum ita illam movet, ut etiam voluntas seipsam moveat ad illam: Ergo etiam in prima volitione finis ita voluntas à Deo movetur, ut etiam moveat seipsam. Minor patet, Major probatur. Deus non alio modo movet voluntatem ad primam volitionem, quàm voluntatem applicando ad eam elicentiam: Atqui etiam applicat voluntatem ad electionem mediorum; cum in sententia Thomistarum, nec voluntas, nec ulla causa secunda, possit operari & in actum prodire, nisi ut applicata à Deo: Ergo Deus non alio modo movet voluntatem ad primam volitionem finis, quàm ad electionem mediorum.

Respondeo, negando Majorem: ad cujus probationem, distinguo Majorem: Non aliter Deus movet voluntatem ad primam volitionem, quàm eam applicando, applicatione generali quam exhibet omnibus causis secundis in ratione primi motoris, & generalis provisoris, nego Majorem: applicatione speciali, quam præstat in ratione motoris ac provisoris specialis, concedo Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Duplíciter ergo Deus movet & applicat voluntatem ad agendum: primò motione quadam & applicatione generali, quæ omnes causas secundas movet ad agendum, & reducit de actu primo ad secundum; secundò motione quadam & applicatione speciali, quæ ut motor ac provisor specialis supplet defectum & impotentiam alicujus causæ secundæ: primo modo applicat & movet voluntatem ad electionem & alios actus qui versantur circa ea quæ sunt ad finem; secundo autem modo solum eam applicat ad primam volitionem, quia respectu illius duntaxat voluntas non est in actu in ratione principii applicativi, ut supra ostensum est. Unde Deus facit respectu primæ volitionis, quòd facit voluntas mediante intentione finis, respectu electionis mediorum; & idcirco dicimus illum concurrere ad primam volitionem finis, ut motorem specialem, quia supplet id quòd in electione præstat causa particularis; ad electionem verò, & alios actus qui circa media versantur, concurrere solum ut motorem & provisorium generalem, quia dum applicat voluntatem ad illos actus, non supplet

T

vices

vices alienius causæ creatæ, sed gerit munus A
causæ primæ, & motoris generalis.

31. Objicies tertio, & simul instabis contra
precedentem solutionem. Homo potest peccare
in primo instanti usus rationis: Ergo non
moveretur specialiter à Deo ad primam intentionem
finis, quam elicit initio vitæ moralis. Consequenter
pater, aliàs peccatum refundere-
tur in Deum; hac enim ratione probant Tho-
mistæ cum S. Doctore 1. p. quæst. 63. art. 5. An-
gelos non potuisse peccare in primo instanti
creationis, quia cum Deus specialiter moveat
ad primam operationem, peccatum Deo ut
authori aut motori speciali tribueretur. Antec-
edens verò probatur ex D. Thoma infra quæst.
89. art. 6. ubi docet peccatum originale nus-
quam posse cum solo veniali reperiri: quia si
homo in primo instanti usus rationis conver-
tatur in Deum, justificabitur à peccato origi-
nali; si verò non convertatur, peccabit mortali-
ter; primum enim quod occurrit homini at-
tingenti usum rationis, est bene disponere de se-
ipso.

32. Respondeo, distinguendo Antecedens: ho-
mo potest peccare in primo instanti usus ratio-
nis, si intelligatur de primo instanti initiativo
attingenti usus rationis, nego Antecedens: si de
terminativo, concedo Antecedens, & nego
Consequentiam.

Explicatio solutio: Homo non incipit attingere
usum rationis in unico instanti physico,
sed in aliqua morula temporis, longiori aut bre-
viori, secundum quod fuerit subtilioris aut rari-
dioris ingenii: cujus ratio est, quia non attingit
usum rationis, nisi per discursum formalem,
procedendo de cognitione confusa & in com-
muni ad distinctam & quia omnis temporis
morula terminatur duobus instantibus, & ab
uno eorum incipit per ultimum non esse, in
alio verò consummatur sive compleitur per pri-
mum non esse, cum dicitur hominem posse pec-
care in primo instanti usus rationis, hoc non
debet intelligi de primo instanti illius morulæ,
quod dicitur instans initiativum attingenti
usus rationis (in eo enim homo se habet sicut
Angelus in instanti creationis, quia ejus intel-
lectus applicatur à Deo ad primum dictamen
rectum, ex quo infallibiliter sequitur primus
actus rectus voluntatis) sed de alio instanti ter-
minativo illius; quia cum tunc voluntas sup-
ponatur in actu per actum quem ex speciali
Dei motione elicit, potest per consilium &
deliberationem se applicare ad illud quod
voluerit, & consequenter peccare, convertendo
sed ad bonum utile vel delectabile dissonum rati-
oni: sicut Angelus in secundo instanti crea-
tionis peccare potuit, & de facto peccavit, in-
ordinatè appetendo propriam excellentiam;
quia tunc plene potuit deliberare & se
movere.

DISPUTATIO VI.

De Modo quo voluntas movetur.

Ad quæstionem 10. Divi Thomæ.

Duo sunt tantum principia interna à qui-
bus voluntas movetur, intellectus scilicet
& appetitus, ut constat ex supra dictis;
& unum extrinsecum, nempe Deus, qui
cum solus sit author voluntatis creatæ, & bo-
num universale. Nus eam movere ac intrinsecè
immutare potest, ut docet S. Thomas quæst.
1. art. 6. unde ut plene & perfectè modum
quo voluntas movetur explicemus, declaran-
dum est, quomodo à tribus illis principis mo-
veatur?

ARTICULUS I.

*Utrum intellectus per propositionem objecti mo-
veat voluntatem in genere causæ efficientis?*

Affirmant Cajetanus, Conradus, Medina,
& alii ex nostris Thomistis: negant verò
Capreolus, Ferrariensis, Bannez, & alii.

§ I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

Dico primò: Objectum apprehensum, aut
intellectus per apprehensionem objecti,
non movet proprie physice seu affectivè volun-
tatem.

Probatur primò ex D. Thoma hic quæst. 9. 1.
art. 1. ubi dicit: *Objectum movere, determinat
actum ad modum principii formalis.* Ex istis con-
sentientibus cap. 72. *Intellectus non secundum modum
causæ efficientis & moventis, sed secundum modum
causæ finalis movet voluntatem, proponendo ei suum
objectum, quod est finis.* Item 1. p. quæst. 82. art. 4. hic
ait: *Aliquid dicitur movere dupliciter; uno modo per
modum finis... & hoc modo intellectus movet volun-
tatem... alio modo per modum agentis, sicut alterius
moveret alteratum, & impellens moveret impulsam; & hoc
modo voluntas movet intellectum, & omnes animæ vi-
res.* Ergo ex D. Thoma intellectus, seu objectum
cognitum, non movet voluntatem in genere
causæ efficientis, sed solum in genere causæ fi-
nalis & formalis extrinsecæ.

Respondent Cajetanus & Conradus, D. 1.
Thomæ solum velle quòd objectum ut cogni-
tum non sit causa efficiens ut quòd volitionis,
sicut voluntas est causa efficiens ut quòd intel-
lectionis, quatenus applicat intellectum ad in-
telligendum; non tamen negare quòd sit cau-
sa efficiens ut quo, tanquam ratio agendi, ul-
timò complens & determinans voluntatem ad
producendam volitionem, quantum ad ratio-
nem specificam; quòd postèrius ipsi solum in-
tendunt.

Sed contra: D. Thomæ 1. p. quæst. 27. art. 4.
docet intellectum ex se non esse constitutum in
actu primo, idè què indiget aliquo extrinse-
co, nempe specie, quà complicatur, & in actu
primo